

Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih

Sprejet na Generalni skupščini Združenih narodov 25. maja 2000 z resolucijo št. A/RES/54/263, objavljen v Uradnem listu RS – Mednarodne pogodbe št. 23/04

Države pogodbenice tega protokola,

spodbujene z veliko podporo Konvenciji o otrokovih pravicah, ki kaže na široko razširjeno zavezanost prizadevanjem za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic,

ponovno potrjujejo, da pravice otrok zahtevajo posebno varstvo in stalno izboljševanje položaja otrok brez razlikovanja kot tudi njihov razvoj ter vzgojo in izobraževanje v miru in varnosti,

so vznemirjene zaradi škodljivega in široko razširjenega vpliva oboroženih spopadov na otroke in njihove dolgoročne posledice za trajen mir, varnost in razvoj,

obsojajo izbiranje otrok za cilje v oboroženih spopadih in neposredne napade na objekte, ki so zavarovani z mednarodnim pravom, skupaj s kraji, v katerih se otroci na splošno veliko zadržujejo, kot so šole in bolnišnice,

upoštevajo sprejetje Statuta Mednarodnega kazenskega sodišča in še posebej to, da je vanj vključeno kot vojni zločin vpisovanje v vojsko ali novačenje otrok, starih manj kot 15 let, oziroma njihova uporaba za aktivno udeležbo v sovražnostih v mednarodnih in nemednarodnih oboroženih spopadih,

zato menijo, da je za krepitev nadaljnjega uresničevanja pravic, ki so priznane v Konvenciji o otrokovih pravicah, treba povečati varstvo otrok pred vključevanjem v oborožene spopade,

upoštevajo, da 1. člen Konvencije o otrokovih pravicah določa, da otrok pomeni vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let, razen če zakon, ki se uporablja za otroka, določa, da se polnoletnost doseže že prej,

so prepričane, da bo izbirni protokol h konvenciji, ki dviga starost za možno rekrutiranje oseb v oborožene sile in njihovo udeležbo v sovražnostih, učinkovito prispeval k uresničevanju načela, da morajo biti otrokove koristi glavno vodilo pri vseh ukrepih v zvezi z otroki,

upoštevajo, da je šestindvajseta mednarodna konferenca Rdečega križa in Rdečega polmeseca decembra 1995 med drugim priporočila, da morajo v spopad vpletene strani sprejeti vse možne ukrepe, da zagotovijo, da otroci, mlajši od 18 let, ne sodelujejo v sovražnostih,

pozdravljajo soglasni sprejem Konvencije Mednarodne organizacije dela št. 182 junija 1999 o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo, ki med drugim prepoveduje prisilno ali obvezno rekrutiranje otrok za oborožene spopade,

resno zaskrbljene obsojajo, da oborožene skupine, ki niso oborožene sile države, rekrutirajo, usposablajo in uporabljajo otroke v sovražnostih znotraj in zunaj državnih meja, in priznavajo odgovornost tistih, ki za to rekrutirajo, usposablajo in uporabljajo otroke,

se sklicujejo na obveznost vsake strani v oboroženem spopadu, da se ravna po določbah mednarodnega humanitarnega prava,

poudarjajo, da ta protokol ne posega v cilje in načela Ustanovne listine Združenih narodov, vključno z njenim 51. členom, in tudi ne v ustrezne norme humanitarnega prava,

se zavedajo, da so mir in varnost, ki temeljita na popolnem spoštovanju ciljev in načel Ustanovne listine, ter spoštovanje ustreznih aktov o človekovih pravicah nepogrešljivi za celovito varstvo otrok, še zlasti med oboroženimi spopadi in tujo zasedbo,

priznavajo posebne potrebe tistih otrok, ki so posebej občutljivi za rekrutiranje ali uporabo v sovražnostih, ki je v nasprotju s tem protokolom, zaradi svojega ekonomskega ali socialnega položaja ali spola,

se zavedajo, da je treba upoštevati temeljne ekonomske, socialne in politične vzroke za vključevanje otrok v oborožene spopade,

so prepričane, da je treba okrepiti mednarodno sodelovanje pri izvajanju tega protokola ter telesno in psihosocialno rehabilitacijo ter socialno reintegracijo otrok, ki so žrtve oboroženih spopadov,

spodbujajo sodelovanje skupnosti in še posebej otrok in otrok žrtev pri širjenju informativnih in vzgojno-izobraževalnih programov v zvezi z izvajanjem tega protokola,

zato so se sporazumele:

1. člen

Države pogodbenice sprejmejo vse možne ukrepe, da zagotovijo, da pripadniki njihovih oboroženih sil, ki še niso dopolnili 18 let, neposredno ne sodelujejo v sovražnostih.

2. člen

Države pogodbenice zagotavljajo, da osebe, ki še niso dopolnile 18 let, niso obvezno rekrutirane v njihove oborožene sile.

3. člen

1. Države pogodbenice dvigujejo spodnjo starostno mejo za prostovoljni vstop oseb v svoje oborožene sile nad tisto, ki je določena v tretjem odstavku 38. člena Konvencije o otrokovih pravicah, pri čemer upoštevajo tam navedena načela in priznavajo, da so po konvenciji osebe, ki so mlajše od 18 let, upravičene do posebnega varstva.

2. Vsaka država pogodbenica ob ratifikaciji tega protokola ali pristopu k njemu deponira zavezujočo izjavo, v kateri sta navedena spodnja starostna meja, pri kateri bo dovoljevala prostovoljni vstop v svoje oborožene sile, in opis varnostnih ukrepov, ki jih je sprejela za zagotovitev, da takšen vstop ne bo prisilen ali primoran.

3. Države pogodbenice, ki dopuščajo prostovoljni vstop v svoje nacionalne oborožene sile pod starostjo 18 let, morajo z varnostnimi ukrepi zagotoviti vsaj to, da:

(a) je tak vstop resnično prostovoljen,

(b) osebe vstopajo s soglasjem ustrezno obveščenih staršev ali zakonitih skrbnikov,

(c) so take osebe celovito obveščene o dolžnostih, ki jih taka vojaška služba vključuje,

(d) take osebe predložijo zanesljiv dokaz o starosti pred sprejemom v državno vojaško službo.

4. Vsaka država pogodbenica lahko kadar koli svojo izjavo podkrepi z ustreznim obvestilom, naslovljenim na generalnega sekretarja Združenih narodov, ki o tem obvesti vse države pogodbenice. Tako uradno obvestilo začne veljati na dan, ko ga prejme generalni sekretar.

5. Zahteva za dvig starosti iz prvega odstavka tega člena ne velja za šole, ki jih vodijo oborožene sile držav pogodbenic ali so pod njihovim nadzorom, v skladu z 28. in 29. členom Konvencije o otrokovih pravicah.

4. člen

1. Oborožene skupine, ki niso oborožene sile države, ne smejo v nobenih okoliščinah rekrutirati ali v sovražnostih uporabljati oseb, mlajših od 18 let.

2. Države pogodbenice sprejmejo vse možne ukrepe, da preprečijo tako rekrutiranje in uporabo, vključno s sprejetjem zakonskih ukrepov, potrebnih za preprečevanje takih dejanj in njihovo določitev za kazniva dejanja.

3. Uporaba tega člena protokola ne vpliva na pravni položaj katere koli strani v oboroženem spopadu.

5. člen

Nič v tem protokolu se ne sme razlagati tako, kot da preprečuje uporabo določb v zakonodaji države pogodbenice ali v mednarodnih aktih in mednarodnem humanitarnem pravu, ki bolj prispevajo k uresničevanju otrokovih pravic

6. člen

1. Vsaka država pogodbenica sprejme vse potrebne zakonske, upravne in druge ukrepe za zagotovitev učinkovitega izvajanja in uveljavljanja določb tega protokola znotraj svoje pristojnosti.

2. Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo z načeli in določbami tega protokola široko seznanjale odrasle in otroke ter jih razširjale in uveljavljale z ustreznimi sredstvi.

3. Države pogodbenice sprejmejo vse možne ukrepe, da zagotovijo, da bodo osebe pod njihovo pristojnostjo, ki so bile rekrutirane ali uporabljene v sovražnostih v nasprotju s tem protokolom, demobilizirane ali drugače odpuščene iz vojaške službe. Države pogodbenice tem osebam po potrebi dajo vso ustrezno pomoč za njihovo telesno in duševno okrevanje ter njihovo socialno reintegracijo.

7. člen

1. Države pogodbenice sodelujejo pri izvajanju tega protokola in preprečevanju vsakršne dejavnosti, ki je v nasprotju s protokolom, ter pri rehabilitaciji in socialni reintegraciji oseb, ki so žrtve dejanj, ki so v nasprotju s tem protokolom, vključno s tehničnim sodelovanjem in finančno pomočjo. Taka pomoč in sodelovanja se izvajata po posvetovanju z državami pogodbenicami, ki jih to zadeva, in ustreznimi mednarodnimi organizacijami.

2. Države pogodbenice, ki to lahko storijo, zagotovijo tako pomoč na podlagi obstoječih večstranskih, dvostranskih ali drugih programov ali med drugim s prostovoljnim sklado, ustanovljenim v skladu s pravili Generalne skupščine.

8. člen

1. Vsaka država pogodbenica v dveh letih po začetku veljavnosti protokola zanjo predloži Odboru za otrokove pravice poročilo s celovitimi informacijami o ukrepih, ki jih je sprejela za izvajanje določb protokola, vključno z ukrepi, sprejetimi za izvajanje določb o udeležbi v sovražnostih in rekrutiranju.

2. Po predložitvi celovitega poročila vsaka država pogodbenica vključi v poročilo, ki ga predloži Odboru za otrokove pravice v skladu s 44. členom konvencije, vse dodatne informacije v zvezi z izvajanjem protokola. Druge države pogodbenice protokola predložijo poročilo vsakih pet let.

3. Odbor za otrokove pravice lahko zahteva od držav pogodbenic dodatne informacije v zvezi z izvajanjem tega protokola.

9. člen

1. Ta protokol je na voljo za podpis vsaki državi, ki je pogodbenica konvencije ali jo je podpisala.

2. Ta protokol je treba ratificirati, k njemu pa lahko pristopi katera koli država. Listine o ratifikaciji ali pristopu se deponirajo pri generalnem sekretarju Združenih narodov.

3. Generalni sekretar kot depozitar konvencije in protokola v skladu s 13. členom tega protokola obvesti vse države pogodbenice konvencije in vse države, ki so jo podpisale, o vsaki listini z izjavo.

10. člen

1. Ta protokol začne veljati tri mesece po deponiranju desete listine o ratifikaciji ali pristopu.
2. Za vsako državo pogodbenico, ki ratificira ta protokol ali k njemu pristopi po začetku njegove veljavnosti, začne ta protokol veljati en mesec po datumu deponiranja njene listine o ratifikaciji ali pristopu.

11. člen

1. Vsaka država lahko kadar koli odpove ta protokol s pisnim uradnim obvestilom generalnemu sekretarju Združenih narodov, ki potem obvesti druge države pogodbenice konvencije in vse države, ki so podpisale konvencijo. Odpoved začne veljati eno leto po datumu, ko to uradno obvestilo prejme generalni sekretar. Če pa je ob izteku tega leta država pogodbenica, ki odpove protokol, vpletena v oboroženi spopad, ta odpoved ne začne veljati pred koncem oboroženega spopada.
2. Taka odpoved pa ne odvezuje države pogodbenice njenih obveznosti po tem protokolu v zvezi s katerim koli dejanjem, ki se zgodi pred datumom, ko začne veljati odpoved. Prav tako taka odpoved ne sme na noben način škoditi nadaljnji obravnavi katere koli zadeve, ki jo je odbor obravnaval že pred datumom, ko je odpoved začela veljati.

12. člen

1. Vsaka država pogodbenica lahko predlaga spremembo in jo vloži pri generalnem sekretarju Združenih narodov. Generalni sekretar potem sporoči predlagano spremembo državam pogodbenicam z zahtevo, naj povedo, ali so za konferenco držav pogodbenic, na kateri bi obravnavali predloge in glasovali o njih. Če v štirih mesecih od datuma takega sporočila vsaj ena tretjina držav pogodbenic podpre tako konferenco, generalni sekretar skliče konferenco pod pokroviteljstvom Združenih narodov. Vsaka sprememba, ki jo sprejme večina držav pogodbenic, ki so navzoče in glasujejo na konferenci, se predloži Generalni skupščini v odobritev.
2. Sprememba, sprejeta v skladu s prvim odstavkom tega člena, začne veljati, ko jo odobri Generalna skupščina Združenih narodov in jo sprejme dvotretjinska večina držav pogodbenic.
3. Ko sprememba začne veljati, je zavezujoča za tiste države pogodbenice, ki so jo sprejele, medtem ko druge države pogodbenice še naprej zavezujejo določbe tega protokola in vse prejšnje spremembe, ki so jih sprejele.

13. člen

1. Ta protokol, katerega angleško, arabsko, francosko, kitajsko, rusko in špansko besedilo je enako verodostojno, se hrani v arhivu Združenih narodov.
2. Generalni sekretar Združenih narodov pošlje overjene izvode tega protokola vsem državam pogodbenicam konvencije in vsem državam, ki so jo podpisale.